

Bevezetés¹

A *Kilényi Géza Egyetemi Kutatóműhely* 2018-ban alakult azzal a céllal, hogy egyfelől tisztelegjünk a hazai közigazgatási eljárásjog kiemelkedő tudósa, Kilényi Géza professzor úr munkássága előtt, másfelől pedig tudományos szervezeti kereteket biztosítsunk a tágabb értelemben vett közigazgatási eljárás vizsgálatának. Tágabb értelemben, vagyis a közigazgatás eljárásainak.

A Kutatóműhely első kutatása *Az állami eljárások racionalizálásának alapkérdései* címet viseli.

A kutatásunk két szegmensre tagolódott. A kutatás első szegmense *A klasszikus közigazgatási hatósági eljárás és eljárásjog az állami (köz)feladatellátás rendszerében*, míg a második szegmense *A nem klasszikus közigazgatási eljárások hatékonyságának növelése* címet viseli.

Alaphipotézisünk, hogy az állam működését befolyásoló állami eljárások szorosan összefüggnek a Jó Állam fogalomrendszerével. Ahhoz, hogy az állam által nyújtott (köz)szolgáltatások versenyképesek legyenek a privát szektor szolgáltatásaihoz képest is, vagy akár ahhoz, hogy a hazai szolgáltatások teljes köre versenyképes legyen a környező államok, vagy épp Európa vezető államainak szolgáltatásaival, elengedhetetlen a közigazgatás eljárásainak komplex vizsgálata és reformja.

A kutatásunk elsődlegesen arra hivatott, hogy megvizsgálja, milyen összefüggés mutatkozik az állam megítélése, hatékonysága és az állam egyes eljárásai, azon belül is elsődlegesen a közigazgatási eljárások között.

A nem klasszikus közigazgatási eljárások területén igen heterogén eljárási megoldások alakultak ki. Kutatásunk célja éppen ezért szabályozási körkép felállítása az említett, nem klasszikus közigazgatási eljárások körében, illetve ezzel együtt úgynevezett hatékonyság-diskurzus az ilyen típusú eljárások racionalizálása érdekében.

A kutatásaink során a legalapvetőbb problémát a terjedelmi korlátok képezték, hiszen valamennyi általunk vizsgált terület önálló monográfia tárgyát is képezhetné. Éppen ezért valamennyi eljárás minden részletkérdését megvitató elemzésre e kötet keretei között nem kerülhet sor, azonban igyekeztünk *a hazai közigazgatási eljárásjogot leginkább meghatározó szakigazgatási ágazatcsoportokat és szervtípusokat beazonosítani*. Önmagában már ez is óriási feladat, hiszen a kutatásunk időpontjában nem állt rendelkezésre olyan kataszter, amely a közigazgatás valamennyi szervezetének valamennyi eljárását beazonosítaná, és hozzárendelné az alkalmazandó jogalapokat is.

Az ágazati kérdéseket követően – szintén elmélyült kutatómunka eredményeként – sikerült a több ezer vizsgált eljárás beazonosítása alapján meghatározni a kutatási térrésumot,

¹ A Bevezetés Boros Anita írása.

azaz a vizsgálataink határterületeit. Ennek eredményeként a vizsgálataink *a nem hatósági, de közigazgatási eljárásokra koncentrálnak*, elsődlegesen azokra, amelyek *nem a közigazgatás regisztratív vagy jogalkotási tevékenységéhez kapcsolódnak*, hanem a közigazgatás úgynevezett *külső eljárásai*, amelyekkel *a közigazgatáson kívüli jogalanyok tekintetében érzékelhető a közigazgatás úgynevezett jogalakító, joghajlító szerepe*.

Nem képezte a kutatásaink tárgyát az általunk *úgynevezett vegyes eljárások közé sorolt eljárástípusok vizsgálata* sem, így például a közfeladatot ellátó állami vagy önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok eljárásai – kivéve, ha kvázi hatósági jogkörgyakorlásra vonatkozó esettel találkoztunk –, az olyan eljárások, amelyek ugyan valamely közigazgatási szerv által lebonyolított eljárások, azonban egy másik hatalmi ág vagy közjogi intézmény eljárásának a kvázi előkészítő eljárási cselekményei (például a különböző bírósági nyilvántartásokhoz kapcsolódó miniszteri feladatok körében találhatók ilyen eljárások).

Ennek megfelelően az adott jogterület vagy szakigazgatási ágazat vonatkozásában két alapvető kérdéskört vizsgáltunk: egyfelől az adott *eljárástípus(ok) szabályozástörténeti és dogmatikai előzményeit*, ahol arra kerestük a választ, hogy milyen jogalkotói megfontolások, történelmi előzmények mentén kerültek kialakításra az adott eljárás(ok) normatív szabályai.

A vizsgálataink másik nagy területét az *adott eljárástípus(ok) közigazgatási eljárásjogi jellegzetességeinek beazonosítása* képezte. Ennek keretében áttekintettük egyrészt a szabályozás elvi alapjait, céljait, vagyis azt, hogy milyen tényezők – például történelmi hagyományok, bírói joggyakorlat, nemzetközi trendek – miatt nem lett hatósági az adott eljárástípus, vagy ha az, miért nem tartozik mégsem az Ákr. hatálya alá.

A közigazgatási hatóságon kívüli eljárások esetében is az egyik fő elemzési szempont volt annak kimutatása, kimunkálása, hogy az adott eljárásnak mi a célja, mi lesz, lehet a várható eredmény az eljárás sikeres lefolytatása végén. Természetesen ez is csak az adott eljárás alapjául és egyben háttérül szolgáló anyagi jogi szabályok elemzésével, értékelésével lehet teljes.

Emellett szükséges volt az adott eljárástípus és a közigazgatási bíráskodás (bírósági felülvizsgálat) viszonyának elemzése és bemutatása is.

Ebben a vizsgálati pontban arra is kerestük a választ, hogy mennyire helyes a mostani szabályozási metódus, vagyis kedvez-e a hatékony jogalkalmazásnak, vagy sem. A kérdés kapcsán megvizsgáltuk, hogy a túlszabályozottság/alulszabályozottság érvényesül-e, melyek a neuralgikus pontok a jelenlegi eljárásjogi szabályozásban.

Végezetül minden fejezet végén igyekeztünk *de lege ferenda* javaslatokat megfogalmazni, főként a deregulációs vagy regulációs szempontok figyelembevétele mellett.